

Remissvar

2023-391

2023-12-20

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

SOU 2023:30. Ett trygghetssystem för alla: Nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst.

S2023/02066

Utredningens förslag att SGI bör baseras på historiska inkomster uppfyller reformens målsättning

I korthet föreslår utredningen att SGI ska fastställas utifrån inkomster som antingen 1) har funnits historiskt eller i vissa fall 2) som finns i nuläget. Tidigare har SGI fastställts utifrån inkomster som *förväntas* finnas de kommande sex månaderna. Huvudskälet till förändringen är att nytillträdda grupper på arbetsmarknaden ska få ett starkare försäkringsskydd. Den ekonomiska konsekvensanalysen visar att SGI på totalen blir en aning högre i jämförelse med dagens regelverk.

Graden av skydd i socialförsäkringssystemen är i grunden en politisk fråga och ingenting som Konjunkturinstitutet har några uppfattningar om. Givet att utredningen vill inkorporera dessa nya typer av arbetstagare i den nuvarande försäkringens grundtanke så är utredningens förslag lämpliga. Detta skulle innebära att tillfälligt anställda får ett skydd som är mer likt det skydd som långvarigt tillsvidareanställda har. Historiska inkomster kan observeras i och med tillgången till individuella arbetsgivaredeklarationer (AGI:er), vilket gör att SGI kan fastställas relativt enkelt utifrån historiska inkomster.

Konjunkturinstitutet delar utredningens bild att arbetsmarknaden har förändrats och att den ser annorlunda ut jämfört med tiden för införandet av den arbetsbaserade försäkringen. Precis som utredningen konstaterar så har antalet behovsanställda med korta anställningstider ökat och framväxten av den så kallade gig-ekonomin har inneburit en ny typ av arbete. Vidare så finns det ett flertal personer som både är anställda och egenföretagare (kombinatorer). Dessa grupper möter problem givet dagens regelverk eftersom en förväntad framtida inkomst inte alltid är möjlig att påvisa trots att personen kan ha haft arbetsinkomst under relativt lång tid. Grupper som nyligen har etablerat sig på arbetsmarknaden kan därför behöva vänta relativt länge innan en framtida inkomst kan förväntas. Vidare är det – allt annat lika – enklare att observera sin historiska inkomst än en förväntad framtida inkomst vilket gör att ett system som baseras på historiska inkomster blir mer transparent och begripligt för den enskilde vilket borde leda till mer rationella ekonomiska beslut.

Konjunkturinstitutet delar vidare utredningens bild att dagens regelverk rörande SGI stundtals blir för binärt där en person plötsligt kan förlora sitt skydd trots att personen har haft en lång period med arbetsinkomst. Ett exempel som utredningen särskilt lyfter är en arbetslös person som söker arbete och som tidigare har varit anställd på heltid. Denne har SGI-skydd under förutsättningen att han eller hon aktivt söker arbete som i motsvarande grad motsvarar heltid (eller rättare sagt i nivå med fastställd SGI). SGI-skyddet försvinner

emellertid givet att personen accepterar ett arbete på halvtid samtidigt som personen fortsätter att söka ett annat arbete också på halvtid eftersom framtida uppskattad inkomst därmed har förändrats med dagens regelverk. Att dela sin tid mellan två arbetsgivare är i dagsläget inte ovanligt och dagens system kan innebära längre arbetslöshetsperioder givet att en person avstår från att acceptera ett halvtidsjobb samtidigt som sökprocessen fortsätter. Här skulle Konjunkturinstitutet vilja lyfta fram en ytterligare aspekt och det är arbetsmarknadens funktionssätt. En konsekvens av att det finns incitament att inte ta två halvtidsjobb vid arbetslöshet försämrar matchningseffektiviteten på arbetsmarknaden och kan innebära en högre nivå av jämviktsarbetslöshet. Detta i sin tur kan påverka ekonomins långsiktiga tillväxtpotential.

Den ekonomiska konsekvensanalysen håller god kvalitet

Konjunkturinstitutet har tagit del av den ekonomiska konsekvensanalysen i SOU 2023:30 vilken huvudsakligen baseras på analys av mikrodata från SCB samt simuleringar i FASIT och funnit att den håller god kvalitet. Det är positivt att utredningen lyfter fram osäkerhet vid beräkningar av beteendeförändringar, vilket är en slutsats som Konjunkturinstitutet delar.

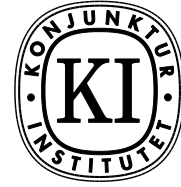
Givet att en del av volymförändringen förväntas ske till följd av att fler söker stöd som de har rätt till (beteendeförändring) så hade det varit önskvärt om utredningen resonerade mer kring behovet av informationsinsatser efter en eventuell förändring för att utredningens förslag ska bli träffsäkra.

Särskilda regler för SGI bör även inkludera forskningsstipendier

Enligt förslaget så ska statliga konstnärsstipendier räknas som historisk inkomst och därmed vara underlag för SGI. I och med att stipendier inte är ersättning för arbete utan en gåva utan krav på motprestation i teknisk mening så ger den ingen rätt till SGI i normalfallet. Utredningen lyfter fram att stipendier är källa till långvarig försörjning för många kulturskapare.

SOU 2023:30 diskuterar att direktiven till utredningen begränsades till just konstnärsstipendier, men konstaterar även att dessa särskilda regler kan utökas till andra typer av stipendier. Givet att syftet med förslaget är att stärka skyddet för nytillträdda grupper på arbetsmarknaden med tillfälliga anställningar så vill Konjunkturinstitutet därför lyfta fram att samma problematik återfinns för andra grupper som är beroende av stipendier för långvarig försörjning, framför allt doktorander, postdoktorer och forskare vid universitet och högskolor. Det är vanligt att dessa grupper erhåller stipendier, men eftersom de inte räknas som inkomst av tjänst så kan de inte ligga till grund för SGI i normalfallet. Det kan här noteras att forskare kan liknas vid en kombinator i praktisk mening i och med att olika forskningsanslag kan betalas ut på olika vis över tid – antingen som lön eller som stipendier till den enskilde beroende på forskningsfinansiering. Utredningen skriver "[...] det är vår uppfattning att de (akademiker) inte har denna typ av försörjning under en längre tid, eller återkommande under ett antal år (sid. 104)". Det är en tolkningsfråga, men i normalfallet kan det handla om perioder som är så långa som tio år givet att en forskarutbildning i regel är fem år lång samt perioden som forskare innan en person erhåller en fastanställning i form av ett lektorat i normalfallet är fem år eller längre. Det ska dock poängteras att det finns variation mellan olika vetenskapsområden och även inom vetenskapsområden beroende på typ av forskningsfinansiering.

Förutsättningar för doktorander och forskare är centralt för kompetensförsörjningen och således för Sveriges långsiktiga ekonomiska tillväxt. Därför bör regeringen vara konsekvent

och inkludera stipendier för akademiker i de särskilda bestämmelserna givet det övergripande syftet med reformen samt att undantag redan planeras att införas för konstnärer och kulturskapare.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Linuz Aggeborn.

Albin Kainelainen
Generaldirektör